

jus. Atque hic textus sic expensus videtur mihi melior quam alii, ad suadendam opinionem communem supra tractatam, quod vota simplicia per subsequentem professionem extinguantur, quam in praxi satis probabilem censeo, cum illa limitatione a Richardo posita, quod vovens ipse non resistat per contrariam intentionem, quam etiam in præsentem adhibendam esse censeo. Nam si tempore emittendi professionem in religione laxiori vovens habet voluntatem permanendi in priori obligatione, et propositum implendi illud, non extingueretur obligatio, quia illa est virtualis quædam promissio nova transeundi ad strictiorem religionem, non obstante professione in laxiori, et ita jam se habet tanquam votum subsequens, quod validum est. Imo, si id faceret ex necessitate aliqua, ut, verbi gratia, quia pro tunc non potest commode ingredi religionem quam voverat, vel quia ex quacumque alia causa non est in mora culpabili, nihil in eo facto et voluntate peccaret; quia nec violaret prius votum, nec poneret impedimentum executioni ejus. Deberet tamen religionem illam, in qua profiteri vult, suæ obligationis et propositi certiorum face-re, ne illam decipere videretur.

19. Aliqui etiam limitant dictum c. penult. ut procedat, quando prius votum solum fuit ingrediendi religionem; nam si fuit etiam perseverandi et profitendi, putant non extingui per subsequentem professionem in laxiori. Quod significat ibi glossa, verb. *Intranda*; hæc tamen limitatio admittenda non est, primo, quia non habet fundamentum in textu; nam, licet verum sit in principio loqui de voto ingrediendi religionem, ratio vero illa: *Cui tanquam simplici per secundum noscitur derogatum*, generalis est, et complectitur omne votum simplex religionis, sive sit ingrediendi, sive etiam perseverandi. Secundo, non habet fundamentum in glossa, nam illa non loquitur de voto ingrediendi, ut distinguitur a voto perseverandi, sed ut distinguitur ab ipsomet ingressu consummato, qui est per professionem, et sic recte dicit textum non loqui de voto, quod fit in ingressu religionis, id est, in professione ipsa. Tertio, non habet rationis fundamentum, quia, ut paulo antea dicebam, in præsentem nulla est differentia inter votum simplex intrandi, et perseverandi in religione, quia utrumque de se obligat ad non suscipiendam laxiorem religionem sine dispensatione, et utrumque est æque simplex, et in utroque procedunt omnes ratio-

nes, propter quas expedit ut extinguatur persona ejus. Et hoc significavit textus ille, comprehendendo sub voto intrandi omne votum simplex religionis, quod antecedere potest solemne, quod glossa apertius declaravit, dicens: *Aliud est religionem profiteri, aliud vovere de intrando vel profitendo*. Ubi hæc duo, quæ sub disjunctione ponit, pro eodem reputat.

20. *Difficultas specialis circa vota simplicia Societatis Jesu.*—Ultimo, hic obiter dubitari potest de votis simplicibus Societatis, quæ post biennium fiunt, nam per illa, cum traditione et incorporatione facta in tali religione, etiam superiora vota cessant, et tamen hujusmodi religiosus potest dimitti omnino liber a votis illius religionis; resurgente tunc priora vota, et præsertim Hierosolymitanum, vel aliud simile, quod non nisi per aliud votum perpetuum extinguitur, juxta c. *Scripturæ*, de Voto? Responderi potest sub disjunctione: aut enim talis religiosus per dolum et fraudem dedit causam, ob quam juste ejicitur, vel sine dolo processit; nam in priori casu videtur obligari, non vero in posteriori. Sed distinctio hæc non recte applicatur: aut enim talia vota fuerunt suspensa, vel omnino extincta (hæc enim distinctio multum est in hac materia observanda); si fuerunt tantum suspensa, non fuit facta absoluta commutatio, sed solum dilata obligatio durante illo statu, et ideo quacumque ratione cesset, etiam sine dolo, obligatio redibit. Si vero fuerunt extincta, redire non possunt, etiamsi dolo malo exitus procuraretur, quia obligatio extincta non resurgit; ille tamen non manebit tutus in conscientia quantum ad suum statum, et vota quæ in religione emisit. An vero de facto cætera vota in Societate per vota, post biennium emissa, sint extincta, vel tantum suspensa, in tractatu ultimo de Societate dicemus. Nunc breviter supponimus non extingui, sed manere tantum suspensa ipso jure, juxta Decretum 128 primæ Congregat.

21. *Quomodo commutentur vota per ingressum religionis.*—Si vero loquamur de solo ingressu religionis per habitus susceptionem, per illum non commutantur vota ipso jure, ut supra dictum est, sed ad summum suspenduntur, et ideo mirum non est quod per exitum a religione absque professione redeat obligatio. Potest tamen fieri ab homine commutatio in talem ingressum bona fide factum in ordine ad professionem emittendam, si post legitimam probationem judicatum fuerit

expediens. Et tunc etiam est verum obligationem extinctam non redire. Tunc vero optime applicatur distinctio data, an dolo et malitia exeat omnia professione, vel bona fide utendo facultate communi jure sibi concessa. Nam si procedat hoc posteriori modo, manet tutus, et liber ab hac posteriori obligatione; si vero mala fide exitum procuraverit, non tenebitur quidem obligatione priori voti jam extincti, tenebitur tamen iterum ingredi religionem, quia ex vi prioris commutationis mansit obligatus ad religionem profitendam, quantum in ipso esset, vel saltem ad non dimittendam illam per malitiam et dolum.

22. Ex quibus facile etiam constat quid dicendum sit, si votum peregrinationis etiam Hierosolymitanæ, vel aliud, commutetur in votum simplex religionis; nam hæc etiam commutatio non fit a jure, sed ab homine, et est sine dubio licita, quia est de meliori bono, et videtur probari in dict. c. *Scripturæ*; intelligiturque non solum de voto profitendi religionem, sed etiam de voto simpliciter ingrediendi juxta formam juris; nam etiam hoc est perpetuum, ut supra dixi, et sine dubio est de meliori bono. Per talem ergo commutationem extinguitur prius votum, nec resurgit unquam, sive vovens perseveret in religione, sive non. Applicanda vero est distinctio data de exitu cum bona vel mala fide, non ut in alterutro casu prioris voti obligatio resurgat; hoc enim fieri non potest, cum fuerit extincta, sed ut satisfactum fuerit vel non fuerit voto religionis: nam qui mala fide exiit, et sine causa rationabili, non liberatur ab obligatione illius voti. Si autem bona fide utitur jure sibi concessa, liber manet. Et idem est, si talis voti religionis dispensationem obtineat. Denique ita de illo judicandum est, ac si a principio solum votum religionis emisisset.

CAPUT XV.

UTRUM PROFESSIO RELIGIOSA, QUATENUS CONTRACTUM HUMANUM INCLUDIT, SIT INDISSOLUBILIS PER CONTRAHENTIUM VOLUNTATEM, ET UNDE ID HABEAT.

1. *In quo sensu questio excitetur.*—Supponimus in professione duo intervenire, scilicet, traditionem religiosi cum acceptatione religionis, ac mutua seu reciproca obligatione, et vota, quæ Deo immediate fiunt, ac immediatam obligationem ad Deum inducunt, de cujus per-

petuitate vel possibili relaxatione postea videbimus, nam solius prioris vinculi indissolubilitatem obligationisque perpetuitatem investigamus. Duobus autem modis potest simile vinculum relaxari, vel esse indissolubile, scilicet, vel ab intrinseco ex mutuo consensu contrahentium, vel ab extrinseco per dispensationem superioris, vel per alium excellentiorem modum, sicut matrimonium ratum tantum est ab intrinseco indissolubile, licet ab extrinseco per dispensationem solvi aliquando possit, et per professionem religiosam irritari. Hi ergo duo modi in vinculo professionis considerari possunt, et de dispensatione dicemus postea. Nunc priori modo conditiones hujus vinculi consideramus; supponimusque duobus modis intelligi posse contractum humanum inter duos esse dissolubilem ab intrinseco. Primo, per mutuum consensum, et quasi contrarium pactum inter eosdem. Secundo, per voluntatem unius partis, etiam altera invita, quod potest contingere, vel ex parte unius ex contrahentibus, vel ex parte utriusque, ita ut unusquisque possit cogere alterum ad rescindendum contractum, si voluerit; ut, verbi gratia, contractus emptionis et venditionis, absolute factus et consummatus, potest dissolvi ex consensu utriusque partis, non vero per unius tantum voluntatem. Si autem alienatio facta sit cum pacto de retrovendendo ex parte ementis, poterit prior alienatio dissolvi ad petitionem primi venditoris, etiam invito priori emptore. Si autem prior contractus est cum pacto, tam de retrovendendo quam de emendo ex parte utriusque contrahentis, tunc ad petitionem cujuscumque illorum alter cogi potest ad priorem contractum dissolvendum. In præsentem ergo omnes isti modi possunt cogitari, et ideo de singulis dicendum est.

2. *Professio ex parte profitentis omnino indissolubilis est.*—Dico primo: vinculum professionis ex parte profitentis omnino indissolubile est, ita ut sola voluntas ejus nunquam vel possit ad rumpendum vinculum, libertatemque recuperandam sufficere, vel religionem ad illam concedendam cogere. Hæc assertio extra controversiam est; nam imprimis ratione hujus obligationis, religiosi professi suam religionem deserentes apostata sunt, et gravissime puniuntur, compellique semper possunt ut redeant, cap. *Consulti*, cap. *Ex parte*, et cap. ult. de Regular., et cap. ult. de Apostatis, et cap. 2. Ne clerici vel monachi, in 6. Deinde ratione probatur, quia religiosus

per professionem fit servus religionis, in quam sui dominium transtulit, sicut in servitute civili videre licet. Idemque argumentum sumitur ex donatione alteri facta, quam donator revocare non potest sua sola voluntate; sic autem religiosus se donat monasterio; ergo non potest suo arbitrio revocare donationem factam, invita religione; hoc enim est de ratione servitutis, et donationis absolute ac voluntarie factæ. Denique idem est de qualibet promissione absolute facta, præsertim quando supponit donationem, et cadit in perpetuitatem, et perseverantiam in traditione factam, quomodo etiam in professione religiosa tacita vel expressa fit.

3. *Post acceptatam professionem non potest religio professum liberare a vinculo professionis.*—Dico secundo: post absolutam et solemnem professionem a religione acceptatam, non potest religio sua tantum voluntate religiosum invitum liberum a vinculo professionis dimittere, eumque religioso statu privare, neque illum cogere ut talem dimissionem acceptet. Circa quam assertionem notandum duobus modis posse religionem a se religiosum expellere, uno solum quoad usum (ut sic dicam) status religiosi, et unionem cum ipsa religione; alio, quoad proprietatem, seu vinculum obligationis, et quoad ipsum religiosum statum. Nunc non tractamus de priori ejectione; nam, licet illa non possit fieri sine causa, fieri tamen potest per modum justæ pœnæ, nisi jure ecclesiastico prohibeatur, ut in fine hujus materiæ videbimus. Hic autem de posteriori modo separationis et abscissionis religiosi loquimur, et intelligitur assertio non solum sine causa, sed etiam cum illa, et a fortiori colligitur hæc assertio ex c. ult. de Regul., in quo jubentur prælati religionis omnes fugitivos et apostatas annuatim inquirere, et ad religionem aliquo modo revocare. Item ex communi sensu et praxi Ecclesiæ, constat professum religiosum, etiamsi ejiciatur in perpetuum, et ab actuali jugo religionis eximatur, semper manere religiosum, et posse cogi vel a religione, vel saltem a Pontifice, ut ad habitum et ad observantiam religionis redeat. Ratio autem est, quia hujusmodi professio fit cum obligatione inter religionem et religiosum, ut supra dictum est cum Navarr., cons. 5, alias 16, de Regularibus; Sanch., lib. 7. disp. 23, ubi alios allegat; ergo religio cum acceptat traditionem religiosi, non pure (ut ita dicam) tanquam donationem omnino liberalem illam acceptat, sed ut onerosum et

mutuum contractum, ita ut simul se obliget absolute et simpliciter ad retinendum religiosum, et alendum, educandum, ac bene regendum illum; ergo non potest sua voluntate, sive illum invitum dimittere.

4. *Objectio.*—Dices, hoc solum probare de ejectione ita voluntaria, ut sine causa justa fiat, secus autem si fiat ex causa rationabili, juxta ecclesiasticos canones, vel propriam regulam, sicut habetur in regula Sancti Benedicti, c. 28 et 29. Tunc enim juste et valide ejicitur, quia et est pœna justa, ad quam imponendam non deest potestas in religione, et hæc ipsa conditio a priori pacto contenta est, vel subintelligi debet. Sed instabis; nam inde sequitur posse prælatum religionis ex causa, et in pœnam, non solum ejicere religiosum quoad actualem unionem et subjectionem, sed etiam ipsum religionis vinculum et statum prorsus auferendo, quod admitti non potest. Probatur sequela, quia potest religio ita illum liberum a sua subjectione dimittere, ut illum amplius ad se revocare non possit, nec iste amplius ad illam redire vel ei parere teneatur; ergo tunc religio cessit juri suo, totumque dominium, quod in religioso habebat, a se abdicavit, et ab omni obligatione alendi et regendi talem personam, seipsam liberavit; ergo pactum traditionis et acceptationis, ac obligationis reciprocae inter religionem et religiosum prorsus fuit rescissum, et qui erat servus, factus est liber; sicut contingit in servo civili, quando ita a domino manumittitur, ut dominio in ipsum se abdicet. Hinc vero ulterius sequitur, talem sic ejectum omnino fieri non religiosum, et liberum ab omni obligatione etiam votorum evadere. Probatur, quia fundamentum primum totius status religiosi, prout nunc fit, est traditio, et pactum inter religionem et religiosum; ergo, destructo fundamento, totus status tollitur. Item ille est status servitutis; sed tollitur servitus, ut probatum est; ergo et status religiosus. Præterea tollitur votum obedientiæ, quia subtrahitur omnino materia ejus, neque enim ille promiserat obedientiam nisi prælati illius religionis, quibus jam non tenetur obedire, quia jam non sunt sui prælati, neque amplius ad id obligari potest, quia non potest unquam cogi ut illis subjiciatur; ergo materia illius voti omnino subtrahitur in eo casu, et consequenter votum irritatur; illo autem ablato cessant reliqua, tum quia illa non sunt facta nisi cum mutua dependentia ob convenientiam ad professionem, quæ, sublato quocum-

que essentiali requisito, tota destruitur; tum quia religiosus non emittit vota, nisi in statu religioso servanda; ergo, destructo religioso statu, omnia vota evacuantur.

5. *Vera responsio.*—*Ad quid teneatur professus a religione dimissus, quamdiu in alia non proficitur.*—Respondeo, per ejectionem religiosi professi, quantumvis justam et perpetuam, nunquam rescindi omnino prius vinculum, vel ex parte religiosi quoad traditionem et servitutum religiosam, vel ex parte religionis, quæ non omnino amittit jus seu dominium quod prius habebat in religiosum ejectum, quamdiu aliam religionem non ingreditur, et in ea proficitur. Nam religiosus sic ejectus verus religiosus manet, ut notat Archidiaconus, in c. *Abbatibus*, 18, q. 2, n. 5, ubi etiam regulam S. Benedicti supra citatam sic exponit, et tenetur ad vota servanda, et fortasse ad aliquas gravioras observantias suæ religionis, quatenus in tali modo vivendi servari possunt, ut late tractat Navarr., Comment. 2, de Regul., n. 33 et sequentibus, et in Comment. 3, n. 44 et 45, et nos inferius disputabimus. Et præterea est valde probabile teneri ad religiosam communitatem reverti, si a prælato revocetur, quia hoc magis pertinet ad justam pœnam, et non est necesse ut religio se privet suo dominio et potestate in talem personam, licet possit illa nunquam uti in religiosum dimissum, si ita expedire judicaverit, vel sibi licuerit. Et hoc maxime confirmat cap. ult. de Regul., ut supra citavi. Et potest exemplo confirmari. Nam hoc etiam modo posset dominus temporalis mancipium ejicere non manumittendo illum, sed tantum non utendo dominio suo circa illum, vel illum a se separando, ut suo arbitratu vivat, et de suis operibus alatur, quamdiu domino videbitur.

6. *Alia responsio: sic ejectus semper manet sub obedientia speciali Summi Pontificis.*—*Ejectus a religione manet subjectus Episcopo.*—Addo vero ulterius, licet demus posse aliquam religionem ita cedere juri suo quoad gubernationem religiosi, ut nunquam possit amplius illum cogere ut ad suam obedientiam revertatur, nihilominus semper remanere sub obedientia speciali supremi prælati omnis religionis, qui est Summus Pontifex, respectu cujus semper manet in statu religioso, et sub peculiari ejus potestate, tam ratione traditionis quam ratione voti obedientiæ. Quia, licet tantum se obligaverit per votum illi religioni, et prælati ejus, sub illis Pontifex con-

tinetur, et ideo ab illo cogi semper potest ut ad suam religionem revertatur, non tantum per potestatem jurisdictionis, ut Pontifex est, sed etiam per specialem potestatem prælati totius religionis. Quod maxime habet locum hoc tempore, in quo religiosi sunt exempti a prælatione Episcoporum. Nam olim illis erant subjecti, non tantum ut Episcopis, instar aliorum fidelium vel clericorum, sed etiam tanquam propriis prælati et superioribus, ut sumitur ex multis decretis apud Gratianum, 18, q. 2, præsertim a c. *Quidam monachorum*, ex Conc. Chalcedon., cap. 4, et cap. *Abbatibus*, 6, ex Conc. Aurelian. I, cap. 21, et cap. *Ad monasteria*, ex Conc. Arelatensi, et cap. *Cognovimus*, ex Gregorio, l. 7, epist. 63; et ex Dionysio, c. 6, de Ecclesiastica Hierarch.; D. Thoma, 2. 2, q. 186, art. 5, ad 3. Et inde etiam fit ut ejecti a religionibus exemptis Episcopo tanquam prælato suo religiose obedire teneantur. Quia ejectus a religione, et habitu religionis privatus, privilegium exemptionis amittit, ideoque redit ad jus antiquum, et Episcopo subjectus manet. Sic ergo constat per ejusmodi ejectionem et separationem religiosi a corpore religionis, nunquam auferri aut rescindi fundamentum illud religiosi status, quod in traditione religiosa constituitur, nec etiam votum obedientiæ per subtractionem materiæ extinguere, multoque minus cætera vota castitatis et paupertatis. Atque ita certa et indubitata relinquitur assertio posita, quod in his religionibus, in quibus secundum Ecclesiæ morem status religiosus per solemnem professionem constituitur, nulla est potestas in religione, vel prælati ejus ad liberandum religiosum ab ipso vinculo religionis, ejusque statu quoad substantiam ejus, ipso religioso invito. Quæri autem potest quæ sit propria ratio hujus impotentiae, et an sit ex lege positiva Ecclesiæ, vel ex divino aut naturali jure, quod in sequenti assertionem explicabitur.

7. *Neque ex mutuo consensu vinculum professionis dissolvi potest.*—Dico ergo tertio: etiam ex mutuo consensu, et pacto contrario (ut sic dicam) religionis et religiosi, non potest religiosa traditio a religione rite acceptata rescindi quoad vinculum ejus. Hæc etiam est communis et indubitata assertio, quam Navarr., in Comment. 2, de Regularibus, n. 33, et in Comment. 3, n. 45, ex Cardin., in c. *Fide regulari*, q. 1, his verbis explicat: *Professio regularis producit in regulari quasi quendam characterem indelebilem.* Et citat D. Thom. 2.

2, q. 88, art. 11, addendo ampliationem, *per illam potestatem, etiam papalem*, quam ipse non probat cum Innocentio et aliis, in cap. *Cum ad monasterium*, de Statu Monach., in quo innuit omnes, qui putant vinculum professionis solemnem esse omnino indispensable, a fortiori huic assertioni subscribere; et eos, qui admittunt dispensationem, saltem supponere nullo alio modo auferri posse. Habet autem hæc veritas fundamentum imprimis in jure canonico, in decretis citatis, præsertim in dicto cap. ult., de Regul. Favet etiam dictum cap. *Cum ad Monasterium*, de statu Monachorum. Deinde in usu et traditione omnium religionum; nunquam enim talis modus liberandi aliquem a vinculo religionis in Ecclesia visus est, nedum permissus vel probatus. Adde non solum nunquam fieri dissolutionem vinculi religiosi isto modo, verum etiam neque quoad actualem subjectionem et unionem cum ipsa religione; hæc enim per modum conventionis et pacti inter religiosum et prælatum, sine alia causa exigente talem separationem, per solam auctoritatem prælati seu religionis fieri non potest. Unde ad summum fit per modum justæ pœnæ, ut explicuimus.

8. *Difficultas: quo jure sit hoc vinculum professionis indissolubile.*—Difficultas vero superest in explicanda radice hujus indissolubilitatis, unde quæstio est an sit ex sola prohibitione Ecclesiæ addita tali contractui religioso tribus votis confirmato, vel sequatur ex natura rei, supposito pacto tali modo et intentione inito. Quod enim priori tantum modo fieri potuerit, suaderi potest primo, quia supra, lib. 2, diximus non esse de essentia status religiosi ut hæc traditio sit ex utraque parte irrevocabilis, et probavimus fuisse antiquum morem religionum dimittere religiosos liberos etiam quoad vinculum, et quoad totum religiosum statum. Et si ponderentur aliqua, quæ ex Basilio, Augustino, Benedicto et Gregorio attulimus, profecto indicant solitum esse id fieri ad solam petitionem religiosi, consentiente prælato religionis; ergo dissolvebatur vinculum ex mutuo consensu; ergo signum est non habere vinculum illud ex divino jure naturali vel positivo tantam indissolubilitatem. Secundo, idem suadet, quia omnis contractus humanus, per quas causas nascitur, rescindi potest, juxta regulam § ultimi Institut., Quibus modis obligatio tollatur; sed hoc vinculum religiosi cum religione per contractum humanum et mutuum consensum

factum est; ergo per eosdem consensus dissolvi potest. Confirmatur. Nam hac ratione multi et gravissimi viri sentiunt matrimonium ratum non esse natura sua omnino indissolubile, nisi aliqua divina institutio addatur, cum tamen nullus contractus humanus sit natura sua indissolubilior quam sit matrimonium. Aliud simile exemplum est de servitute humana ex voluntario contractu orta; nam, licet ex se perpetua sit, nihilominus ex consensu partium dissolvi potest; quod non obstat statui servitutis, quia sufficit ut natura sua ex parte servi perpetuus sit. Idem ergo erit in servitute religiosa. Probatur consequentia ex similitudine rationis quoad hanc partem. Nam herus potest manumittere servum, quia ratione domini potest uti illo, vel renuntiare juri quod in illum habet; prælatus autem religionis habet dominium, vel jus peculiare in religiosum; ergo potest jus suum renuntiare si velit, et consequenter religiosum a jugo servitutis religiosæ liberare; hæc tamen intercedente differentia, quod in manumissione solus consensus heri videtur sufficere, quia illa servitus est pœnalis, et onerosa servo, et jam quasi naturaliter supponitur consensus illius; servitus autem religiosa est honorifica et commoda non solum animis, sed etiam corpori et vitæ humanæ, et ideo secundum rectam rationem et ordinarie non præsumitur, sed expectatur consensus religiosi; illo autem accedente, nihil aliud ex natura rei desiderari posse videtur, ut fieri possit vinculi dissolutio. Unde e contrario necessaria erit superior positiva prohibitio, ut talis dissolutio fieri non possit.

9. *Probatur vinculum hoc professionis ex natura rei esse indissolubile.*—Aliunde vero potest contrarium suaderi primo, quia hoc vinculum de facto est indissolubile dicto modo, ut diximus; et non ratione alicujus prohibitionis positivæ; ergo ex natura rei. Probatur minor, quia talis prohibitio non est juris divini positivi, nullibi enim ostendi potest, maxime cum ejusmodi contractus et traditio ab Ecclesia inventa sit. Nec etiam est juris Pontificii, quia nulla lex canonica proferri potest, per quam facta sit; nam cap. ult., de Regular., quod aliqui ad hoc citant, nihil probat; ibi enim potius supponitur immutabilitas status religiosi professi, quam religio vel prælatus ejus non potest auferri; et ideo præcipitur ibi prælatis ut omnino procurent fugitivos religiosos et quomodocumque extra religionem vagantes, ad illam revocare. Neque ad

hoc sufficit prohibitio canonica; alias enim esset in potestate Pontificis, ut est supremus religionum prælatus, hoc modo dissolvere illud vinculum per solam voluntatem suam de consensu religiosi sine ulla causa, atque adeo non dispensando, sed quasi irritando. Et consequenter licet forte peccaret Pontifex id faciendo, cum damno spirituali subditi, nihilominus factum teneret, quia utitur jure suo, remittendo seu condonando illud, et consequenter etiam jus religionis, tanquam supremus dispensator omnium honorum ejus, et non ageret contra justitiam respectu religiosi, quia volenti et consentienti non fit injuria, nec prohibitio humana potest actum Pontificis irritare. Esset ergo valida ejectio et translatio personæ ab statu religioso ad non religiosum, sine causa et dispensatione justa, quod est absurdum, et contra omnem sensum, et usum Ecclesiæ.

10. Secundo probatur hæc pars a priori, quia ex hoc contractu inter religionem et religiosum, quem professio solemnem includit, non solum nascitur reciproca obligatio inter religionem et religiosum in eorum commodum, sed multo magis nascitur obligatio respectu Dei, in cujus honorem et cultum ille contractus fit; ergo ex hac parte contractus ille natura sua indissolubilis est per solas voluntates contrahentium, quia divinum jus utique Deo acquisitum ex vi illius contractus resistit. Et confirmatur ac declaratur, quia, licet religiosus proxime se tradat religioni, principaliter se tradit Deo per religionem, seu in religione; et similiter, licet prælatus proxime acceptet traditionem illam, Deus per illum principaliter illam acceptat; ergo post consummatum contractum non sufficiunt voluntates proxime contrahentium ad illum dissolvendum, nisi constet Deum etiam cedere juri suo, ad quod necessaria est auctoritas Pontificia, cui talis interpretatio divinæ legis commissa est, qua utitur quando in votis dispensat, et ideo si aliquo modo potest dissolvere hoc vinculum, solum est per modum dispensationis, ut mox videbimus. Non autem id potest facere quasi cedendo peculiari juri, quod sibi et religioni per talem professionem et traditionem acquisitum est; ejus optima ratio est, quia hic modus distrahendi priorem contractum per mutuum consensum est actus proprii et absoluti domini, quale habet dominus temporalis in servum; at nec religio, nec prælatus ejus, vel etiam Papa habet tale dominium speciale in religiosum, sed so-

lum habet administrationem vice Dei proprii domini; ergo non competit prælato vel Papæ talis absoluta potestas renuntiandi, vel dissolvendi illum contractum, quasi per potestatem dominativam; ergo sub hac ratione natura sua indissolubilis est. Quod potest tandem explicari exemplo magis sensibili. Nam si quis donet calicem Ecclesiæ, non potest postea prælatus vel etiam Pontifex donationem irritare, vel calicem reddere priori domino ex sola absoluta voluntate, ac si esset absolutus dominus calicis, quia revera non habet tale dominium, sed prudentem administrationem, per quam poterit de calice disponere, ut fidelis dispensator et prudens. Ita ergo se habet persona religiosi Deo donata in servitutem specialem, ideoque non potest in libertatem restitui per solam manumissionem (ut sic dicam) voluntariam alicujus hominis, sed ad summum poterit per justam dispensationem, de qua mox videbimus.

11. *Resolutio difficultatis propositæ.*—Hæc sententia valde probabilis est, dummodo in eo sensu accipiatur, ut his, quæ de essentia hujus status religiosi in lib. 2 diximus, non sit contraria. Atque ita recte intellecta poterit forte cum superiori conciliari. Itaque imprimis duplex quæstio distinguenda est. Aliud enim est quærere an religiosus status requirat vinculum natura sua indissolubile per voluntates proxime contrahentium; aliud vero est quærere an posset interdum status religiosus fieri medio contractu natura sua per voluntatem proxime contrahentium indissolubili ex vi contractus sine alio legis humanæ adminiculo. In hoc enim posteriori sensu dubitatio hæc accipienda est. Nam in priori pro certo supponimus non esse contractum sic indissolubilem necessarium ad omnem religiosum statum constituendum, neque esse illi essentialem secundum suam generalem rationem præcise spectatam. Ratio patet ex dictis, quia potest fieri religiosa traditio, in qua acceptatio non fiat omnino absoluta, sed sub conditione limitante, ac potestate retractandi illam justis ex causis secundum regulas seu constitutiones religionis, et tunc clarum est ex dicta traditione non contrahi vinculum indissolubile, cum ex justa causa dissolvi possit, et cessare per solam revocationem a prælato factam juxta prioris pacti tenorem; et hic modus traditionis est nunc in usu in Societate Jesu quoad aliqua membra ejus, et nihilominus sunt veri et proprii religiosi. Et forte etiam fuit in usu in antiquis religioni-

bus, ut in libro secundo tractatum est. Nihilominus tamen certum est, non hoc tantum modo fieri posse et nunc fieri religiosum statum; quin potius secundum præsentem Ecclesiæ morem frequentius fieri religiosum statum cum vinculo, dicto modo indissolubili; ideoque in alio sensu superest quæstio, an sit possibile constitui etiam statum illum per talem traditionem et acceptationem, quæ ex se et natura sua inducat vinculum indissolubile, et consequenter an de facto professio solemnitas ita fiat.

12. *In quo sensu dicatur professio indissolubilis jure ecclesiastico, et simul naturali. — Cur prælatus religionis non possit dispensare in professione cum subdito. —* Pro cujus resolutione est ulterius considerandum, sæpe ac frequentius contingere, ut forma contractus, et modus ac intentio contrahendi humano jure instituta sit, et nihilominus contractus semel factus natura sua inducat talem vel talem obligationem, vel effectum magis vel minus permanentem; ut, verbi gratia, si lex statuat ut acceptans semel Episcopatum, vel aliud munus, non possit illud sua auctoritate et libertate renuntiare, vel ut qui acceptavit hæreditatem, non possit illam repudiare; tunc quod ille contractus sub tali modo et onere accipiatur, ex humana est institutione, et nihilominus contractus sub tali intentione factus inducit tale onus natura sua, quia non solum ex civili, sed maxime ex naturali obligatione ad illam servandam cogit. Ad eum modum quo votum vel promissio est obligatio humana mera voluntate inducta, semel tamen posita ex natura sua talem obligationem inducit. Sic ergo illa professio solemnitas dici potest habere indissolubilitatem a jure ecclesiastico, quatenus, quod tali modo fiat, ex Ecclesiæ institutione introductum est, ut constat, tum quia poterat non ita fieri, si Ecclesiæ nollet; tum quia fortasse antea ita fiebat, et postea alia forma profitendi introducta est. Tum etiam quia illa indissolubilitas omnino pendet ex modo et intentione acceptationis, quæ per auctoritatem Ecclesiæ fit nomine Dei; hic autem modus ab ipsa Ecclesia præscribitur et determinatur; ergo talis modus contrahendi in jus ecclesiasticum resolvitur; et nihilominus professio sic facta recte dici potest inducere vinculum indissolubile per voluntatem contrahentium; tum quia et religiosus sic se tradens omnino se privat potestate retractandi tale pactum, vel talem donationem, quia ex parte sua totum jus suum

absolute transfert in Deum, et religio ex vi institutionis suæ ita acceptat, ut absolutum dominium, vel quasi dominium talis personæ, Deo principaliter et sibi ministerialiter, ut sic dicam, acquirat; et ideo ex vi talis acceptationis illum amplius retractare non valeat, quia nec suo nomine potest, nam jus transivit specialiter in Deum, nec etiam nomine Dei, quia non est ad hoc ministerium constitutus prælatus, vel religio, sed pertinet ad vicarium Dei, qui altiore potestate habeat dispensandi bona, seu jura Deo specialiter acquisita.

13. Et juxta hæc facilis redditur ratio, quæ circa secundam assertionem quærebatur, cur, scilicet, non possit prælatus religiosus incorrigibilem religiosum sic professum ita dimittere, ut ipsum statum religiosi, et regularitatem, et quasi characterem ejus (ut Navarrus loquitur) illi auferat. Hoc enim non tribuitur sufficienter prohibitioni humanæ, tum quia aliter Pontifex id facere posset saltem valide, quamvis illicite, sicut faceret tollendo vel dispensando sine causa in votorum solemnitate; de quo tamen major est ratio, nam solemnitas voti est tantum de jure humano, ut ostensum est, professio vero seu traditio solemnitas etsi juxta conditiones jure humano constitutas emittatur, illis tamen positus jure naturali manet irrevocabilis, etiam per Summum Pontificem, nisi per dispensationem, quando justa intervenit causa; tum etiam quia posset contrarium lege humana induci, quod certe non potest nisi mutando modum acceptationis et contractus, qui modo in professione solemnitas datur. Tum denique quia involvit repugnantiam, quod acceptatio sit omnino absoluta, et quod refineatur potestas ejiciendi religiosum, privando illum tali statu, quia in hoc secundo involvitur conditio opposita absolutæ acceptationi. Unde etiam sequeretur talia vota, quæ supponuntur esse solemnitas, inducere conditionem repugnantem solemnitati votorum, juxta dicta in libro secundo. Accedit denique quod, juxta consensum omnium Theologorum et jurisperitorum, votum solemnitas, vel per nullum hominem auferri potest, vel non nisi per dispensationem; prælati autem religionum cum puniunt incorrigibiles religiosos, ejiciendo illos, non exercent voluntariam jurisdictionem, qualis in dispensando exercetur, sed exercent jurisdictionem involuntariam et cogentem per pœnam; ergo non potest extendi ad ablationem votorum solemnitas, et consequenter nec vinculi religiosi, sine quo illa vota non subsistunt.

14. Tandem ex dictis facile est utriusque partis argumenta dissolvere: cum ipsi modi dicendi supra explicati contrarii non sint, etiam eorum fundamenta non concludunt contraria, sed diversa.

CAPUT XVI.

UTRUM PROFESSIO SIT VINCULUM OMNINO INDISPENSABILE, ETIAM PER POTESTATEM PONTIFICIS.

1. *Proponitur sententia D. Thomæ, negantis posse Pontificem dispensare in professione. —* Hæc quæstio tractari solet de voto solemnitas, et in particulari, et specialiter de voto continentia; sed quia in singulis votis solemnibus infra a nobis tractanda est, quia in unoquoque habet suam facultatem, ideo de ipsa professione præcipue ratione traditionis et emancipationis ad obsequium Dei, et consequenter de voto solemnitas, ut sic præcise ex vi solemnitas, tractanda est, quoniam hinc pendet resolutio omnium dictarum quæstionum. Est ergo in hac re celebris sententia D. Thomæ, asserentis professionem esse omnino indispensabilem, nec posse Pontificem ex monacho facere non monachum; quod tanta asseveratione affirmat, ut præter suam consuetudinem dicat, *Papam non posse facere, quod ille, qui est professus religionem, non sit religiosus, licet quidam juriste ignoranter contrarium dicant*, 2. 2, q. 188, art. 11. Ejus sententiam secutus est Capreol., in 4, d. 33, quæstione unica, ad argumenta Scoti et Durandi contra secundam conclusionem; et Sylvest., *Votum*, 4, q. 3; Tabiena, verb. *Dispensatio*, § 7; Abulens., n. 30, q. 109, ubi quosdam antiquos Canonistas pro hac sententia refert; late Soto, lib. 7 de Justit., q. 4, art. 2, et in 4, dist. 38, q. 2, art. 2, ubi pro eadem refert gloss. in c. *Cum ad monasterium*, de Statu monach., et in c. 1, de Voto; et Altisiodorens., lib. 3 Sum., tract. 22, c. 1, q. 2. Sed, licet verum sit ex opinione illorum posse hoc inferri a fortiori, tamen illi non hoc solum asserunt, sed in universum votum perpetuum dispensari non posse, quorum sententiam in hac parte reprehendit D. Thomas, et merito, quia improbabilis est. Unde ex illa non potest huic opinioni, quam tractamus, auctoritas conciliari; sed potius ex illa potest argumentum sumi a contrario sensu. Nam illi auctores intellexerunt nihil esse in voto solemnitas, quatenus tale est, sed solam perpetuitatem, quæ illi

cum voto simplici continentia communis est. Unde si ex perpetuitate non est indispensabile, capax erit dispensationis; et eodem fere modo procedit in hac quæstione Albertus Magnus, in 4, dist. 35, art. 16; nam aliud generalius principium constituit, scilicet, votum perpetuum nunquam posse ita dispensari, ut liceat actus illi contrarius, qui per votum promissus fuerat; unde etiam in voto temporalis non videtur admittere dispensationem, sed commutationem in melius, quam etiam putat fieri non posse in voto perpetuo; quæ omnia plane falsa sunt. D. etiam Bonaventura, in 4, dist. 38, quæstione ultima, generaliter negat posse Papam dispensare in votis, sed solum declarare an obliget necne; vel an in particulari casu sit majus obsequium Dei servare votum, quam non servare. Atque hoc modo de dispensatione loquendo, sub problemate relinquit an habeat locum in professione, quod etiam dicit de voto simplici continentia. Almainus autem, in tractatu de Auctoritate Ecclesiæ, c. 3, licet non admittat dispensationem voti, nisi per modum interpretationis, concedit in aliquo casu posse habere locum hujusmodi interpretationem circa votum solemnitas, seu religiosum statum.

2. D. Thomas primo fundat suam sententiam in verbis Innocentii Papæ, in cap. *Cum ad monasterium*, de Statu monach.: *Abdicatio proprietatis, sicut et custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere*. In quibus verbis aperte dicit Pontifex se non posse dispensare in actibus contrariis his votis; ergo multo minus poterit dispensare omnino auferendo aliquod ex his votis; ergo multo minus poterit dispensare in tota professione, statum per illam acquisitum auferendo. Secundo argumentatur ratione, quia non potest Pontifex facere ut res semel consecrata ad divinos usus, permanens in esse suo, non maneat consecrata; sed per professionem consecratur religiosus divino cultui, ita ut esse religiosus nihil aliud sit quam esse consecratum Deo; ergo non potest Papa efficere ut persona semel religiosa per professionem, quamdiu vivit, non sit religiosa. Major habetur imprimis ex illo Levit. ult.: *Illud, quod semel sanctificatum est Domino, non potest in alios usus commutari*. Unde sumpta videtur illa regula juris 51, in 6: *Semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum*. Idem patet inductione, nam calix semel consecratus, quamdiu est, non